

UIT DE FLORA VAN LIMBURG

AFLEVERING 41

J. Cortenraad & T.J.D. Mulder, Postbus 5700, Maastricht

Deze aflevering bevat waarnemingen van min of meer bijzondere planten uit de jaren 1998 en 1999. De atlasbloknummers zijn in het algemeen op te vragen uit Inventar-bestanden met floragegevens van het Genootschap of na te zoeken in het archief van de Plantenstudiegroep. Nieuwe meldingen van bijzondere vondsten kunt U zoals altijd doorgeven aan de secretaris van de Plantenstudiegroep, dhr. E. Blink te Gronsveld. De afkorting "VPL" na de naam van een waarnemer geeft aan dat de waarneming gedaan is tijdens veldwerk voor de (actualisering van de) Vegetatiekartering van de Provincie Limburg. De afkortingen ANF en AZLF staan respectievelijk voor de Atlas van de Nederlandse Flora (van J. MENNEMA *et al.*, 1980-1989) en voor de Atlas van de Zuid-Limburgse Flora (BLINK, 1997).

FIGUUR 1. Veldhondstong. (foto J. Hermans).

GELE HOORNPAPAVER (*GLAUCIUM FLAVUM*)

Curfsgroeve, 1 exemplaar (J. van der Coelen en B. Peeters, juli 1999). Tot nu toe – volgens de ANF en AZLF – niet in Limburg in het wild gevonden. In Nederland een plant van ondergestoven vloedmerken. De plant wordt een enkele keer adventief gevonden langs de Maas. Er zijn geen aanwijzingen dat de plant in de Curfsgroeve opgekomen is uit tuinafval. Wellicht is zaad meegekomen met vrachtauto's.

RUIGE ANJER (*DIANTHUS ARMERIA*)

Acht planten, rijkelijk bloeiend, op nauwelijks gebruikt spoorwegemplacement bij Susteren (J. Klinckenberg, 5 aug. 1997). In Zuid-Limburg na 1980 in 5 kilometerblokken aangetroffen, waaronder enkele groeiplaatsen welke eveneens op spoorterreinen liggen.

WILGZURING (*RUMEX SALICIFOLIUS*)

Vele tientallen op grindstrand langs de Maas

bij Meers (J. Cortenraad, augustus 1999). Deze plant is afkomstig uit het westen van Noord-Amerika, waar ze voorkomt van Alaska tot in Californië op allerlei vochtige plaatsen. Bij Meers lijkt ze volledig ingeburgerd. Enkele jaren geleden werd ze langs de Maas ten zuiden van Eijsden gevonden.

LIGGENDE GANZEVOET (*CHENOPODIUM PUMILIO*)

Herkenbosch, voormalig stationsemplement (G. Peeters, 6 augustus 1999). Honderden planten tussen en langs spoorrails. Deze is in Limburg tot nu toe een aantal keren langs de Maas gevonden. Het is een oorspronkelijk uit Australië afkomstige plant die zich steeds meer in Nederland vestigt.

WELRIEKENDE GANZEVOET (*CHENOPODIUM AMBROSIOIDES*)

Asenray, een tiental planten in ruige berm langs maïsakker (G. Peeters, 3 oktober 1999). Deze uit Zuid-Amerika afkomstige plant is tot in Frankrijk en delen van Vlaande-

ren ingeburgerd in steden en langs rivieren. In Limburg is ze al eerder een aantal keren aangevoerd gevonden. Er is een grote kans dat ze in Limburg inburgerd.

ZILTE SCHIJNSPURRIE (*SPERGULARIA SALINA*)

Op drooggevalen plaats in weiland langs de Maas met onder meer Moeraszuring (*Rumex palustris*) en Rode ganzevoet (*Chenopodium rubrum*) bij Pol in de gemeente Heel (R. Barendse, zomer 1998).

Deze langs de kust vrij algemene plant wordt soms aangetroffen langs gepekeldde wegen. Elders is ze zeer zeldzaam.

ANF: in Limburg na 1950 slechts van 1 plek bij Maastricht gerapporteerd.

HONGERBLOEMPJE (*DRABA MURALIS*)

Langs de Geul nabij Bommerig (R. Huinen, 1998, 193 / 310). Enkele planten op de oostelijke oever. De plant komt in Nederland volgens WEEDA *et al.* (1987) in twee typen

biotopen voor: in de waarden tussen de benedenlopen van Lek, Waal en Maas op vocht- en humushoudende zandige bodems en in de duinen op drogere zandgronden.

In de periode 1950-1980 in 34 atlasblokken in Nederland gevonden. Nu nog zeldzamer geworden.

GROTE HARDVRUCHT (*BUNIAS ORIENTALIS*)

Vele planten in de berm van de weg Weert-Roermond bij het viaduct over de A2 (mei 1997, A. Frenken).

Het oorspronkelijk verspreidingsgebied strekt zich uit van Midden-Azië tot in Oost-Europa. De plant heeft zich als ingrediënt voor salades en als veevoederplant westwaarts verspreid (WEEDA, 1987). In Duitsland komt de plant ook veel voor in bermen van autowegen. In de periode '50-'80 ook bij Weert gevonden. Verder in die periode in Noord- en Midden-Limburg alleen nabij Genep. In Zuid-Limburg na 1980 bekend van zes kilometerhokken, zie de Atlas (BLINK, 1997).

WEIDEKERVELTOR- KRUID (*OENANTHE SILAIFOLIA*)

Twee exemplaren, één op de punt van de dijk tussen de Maas en de jachthaven van Stevensweert, de andere enkele tientallen meters zuidelijker (J. Klinkenberg en W. de Veen, mei 1999). Een bijzondere waarneming: deze plant is na de vondsten in de 19e eeuw - enkele malen in het stroomgebied van de Maas - niet meer in Nederland aangetroffen. Sindsdien staat de soort als uitgestorven te boek. In Noord-Frankrijk komt de soort nog veel voor langs de Maas. Aanvoer langs natuurlijke weg is daarom waarschijnlijk.

PEPERKERS (*LEPIDIUM LATIFOLIUM*)

Een tiental planten op verruigend talud in vegetatie van Dauwbraam (*Rubus caesius*) langs de Maas ter hoogte van Wieler bij Swalmen (G. Peeters, VPL, september 1998). Op twee plaatsen op een zandpakket in de

FIGUUR 2
Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*)
(foto: J. Hermans).

FIGUUR 3
Harige ratelaar (*Rhinanthus alectorolophus*)
(foto: J. Hermans).

westrand van Panningen (R. Huinen, zomer 1999).

In Nederland vooral langs de Rijn en haar zijtakken. De planten bij Helden zijn waarschijnlijk aangevoerd.

De laatste jaren ook een aantal keren in Zuid-Limburg gevonden, onder meer bij Kerkrade en bij Abdissenbosch (nabij Landgraaf).

TRIPMADAM (*SEDUM REFLEXUM*)

Ten oosten van Boukoul in grazige berm langs de Lanck, circa 15 planten (58-45-22, G. Peeters, juli 1998).

Enkele exemplaren in de Hoge Fronten in Maastricht (M. Feenstra, 1999).

In Limburg vooral langs de Maas en op een enkele plek in Zuid-Limburg. Het gaat in beide gevallen waarschijnlijk om uit tuinen verwilderde planten.

DRAADKLAVER (*TRIFOLIUM MICRANTHUM*)

Op grazig rivierduin in het rivierduinreservaat van Natuurmonumenten bij Mook, tezamen met Gestreepte klaver (*Trifolium striatum*) en Lathyruswikke (*Vicia lathyroides*) (190/416, R. Barendse, VPL, zomer 1998).

Al van vóór 1950 bekend van de rivierduinen bij Mook. Tussen 1950 en 1980 daar echter niet waargenomen. Onduidelijk is hoe de soort hier nu weer is teruggekeerd.

Dilkensweerd bij Stevensweert (excursie Plantenstudiegroep, juli 1999).

Diverse keren langs de Maas gevonden, evenals bij Roermond en Maasbracht. De laatste jaren wordt de soort beduidend meer gevonden, vooral langs de Grensmaas.

Groeit in haar oorspronkelijke verspreidingsgebied - de steppen van Azië en Zuid-oost-Europa - eveneens op oevers van rivieren. Daarnaast in zoutsteppen. Is o.a. als tuinkruid naar Noordwest-Europa gekomen.

LIGGENDE GANZERIK (*POTENTILLA SUPINA*)

Samen met Sofiekruid (*Descurainia sophia*), Hertshoornweegbree (*Plantago coronopus*) en Straatliefdegras (*Eragrostis pilosa*) op opslagterrein van de Heldense steenfabriek aan

Wellicht uit zaad afkomstig uit het rivierduinreservaat bij Oeffelt (iets zuidelijker langs de Maas aan de Brabantse kant). Ook is het mogelijk dat de soort door een ander beheersregime weer uit de zaadvoorraad tevoorschijn is gekomen.

GESTREEPTE KLAVER (*TRIFOLIUM STRIATUM*)

Op steilrand langs oude Maasarm bij Rijkkel (58-34-24, R. Barendse & G. Peeters, VPL, april 1998).

Een tiental planten in de Rijkelse Beemden, op een terrasrand langs het grindgat in een vegetatie met onder andere veel Muurpeper (58-34-25, G. Peeters, mei 1998).

Het is een éénjarige, zeldzame plant van hoge randen van het Maasdal die afhankelijk van de weersomstandigheden het ene jaar wel en het andere jaar niet uit de zaadvoorraad opkomt. Ze is sterk achteruitgegaan langs de Maas, maar wordt vermoedelijk, onder meer als gevolg van de vroege bloei, op diverse plaatsen niet opgemerkt.

PEPERBOOMPJE (*DAPHNE MEZEREUM*)

Eén exemplaar in de Schone Grub in het Savelsbos (J. van der Coelen, 1997).

Eén exemplaar op recente kapvlakte in de Gronseler del op particulier terrein (K. Eichhorn, 62-22-45, 1996-1997).

Twee aanvullingen op het groeiplaatsenoverzicht in de Atlas van de Zuid-Limburgse flora voor deze sterk achteruitgegangene soort van lichte bossen.

VELDHONDSTONG (zie figuur 1) (*CYNOGLOSSUM OFFICINALE*)

Twee vindplaatsen in de gemeente Beesel nabij bungalowpark de Lommerbergen: een zandige, verstoorte berm en de berm van een bospad. Op beide plaatsen niet meer dan 1 plant (G. Peeters, VPL, mei 1998).

In Nederland in hoofdzaak een plant van kalkrijke kustduinen. Zeer zeldzaam in het rivierengebied. De plant is in de provincie Limburg bekend van enkele plaatsen in Zuid-Limburg, vroeger (vóór 1950) ook bij Venlo.

HARIGE RATELAAR (zie figuur 2) (*RHINANTHUS ALECTOROLOPHUS*)

Circa 200 planten op dijk langs afwateringskanaal van de Maascentrale bij Buggenum (R. Huinen, zomer 1998). Tussen de weg Sittard-Roermond en de monding van de Roer circa 10 exemplaren (J. Geraedts, zomer 1999). Deze ratelaar komt vrijwel alleen in Zuid-

Limburg voor, ook wel langs de Maas, en is in Noord- en Midden-Limburg een zeer zeldzame verschijning.

RONDE OOIEVAARSBEK (*GERANIUM ROTUNDIFOLIUM*)

Enkele planten langs een pad, onder een sleedoornstruweel, op een zandige bodem tussen Beesel en Rijkkel (G. Peeters, VPL, 9 juni 1998).

Is de laatste jaren aangetroffen op diverse plaatsen in en rond Maastricht en er zijn enkele meldingen uit het Maasdal ten zuiden van Roermond. De vondst bij Beesel is voor zover bekend de meest noordelijke in Limburg tot nu toe van deze warmteminnende soort.

ZOMERBITTERLING (*BLACKSTONIA PERFOLIATA*)

Vele planten in de berm van de A2 ter hoogte van de buurt de Heeg in het zuidoostelijk deel van Maastricht (C. Felix, augustus 1997).

De eerste vondst van deze soort - die in Nederland vooral nabij de kust te vinden is - in Limburg. De dichtstbijzijnde groeiplaatsen van deze ook in België schaars voorkomende soort, liggen in het Maasdal.

BLEEKGELE DROOGBLOEM (*GNAPHALIU M LUTEO-ALBUM*)

Massaal op natuurontwikkelingsterrein bij Boukoul (202/358, R. Barendse, VPL, zomer 1998) en verspreid op braakliggende akker bij Molenhoek (193/416, idem).

Circa 18 exemplaren in natuurgebied de Krang bij Stramproy in een begraasd grasland (A. Frenken, zomer 1999).

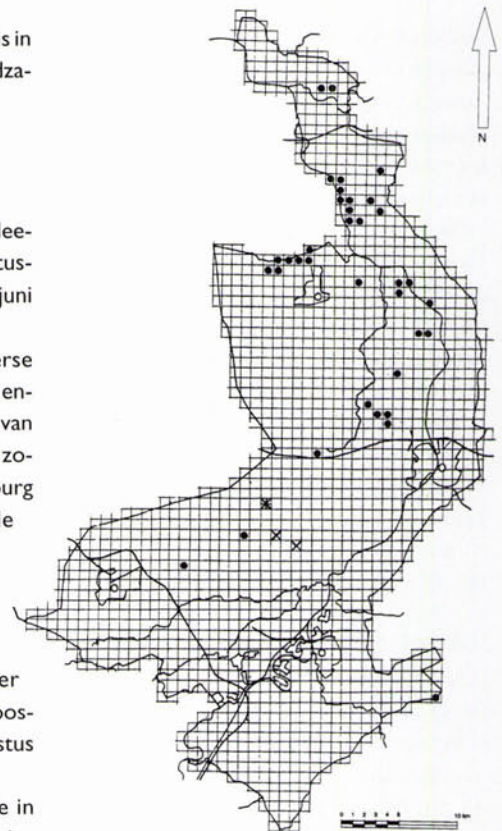
Eén van de soorten die de laatste jaren af en toe opduikt uit de zaadvoorraad waar al of niet ten behoeve van natuurherstel de bodem omgewoeld is.

In het verleden in 16 verschillende atlasblokken in Limburg gevonden, waaronder een uurhok nabij Stramproy en bij Molenhoek. In de periode vóór 1980 niet uit de buurt van Boukoul gemeld. Na 1950 uit Noord- en Midden-Limburg vooral bekend van de Mariapeel en de Vredepeel.

KLEIN VLOOIENKRUID (*PULICARIA VULGARIS*)

Tientallen planten op natuurontwikkelingsterrein bij Well (203/395, R. Barendse, VPL, zomer 1998).

Voor het eerst sinds vele decennia weer een vondst langs de Maas van deze plant van

FIGUUR 4
Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*) in Noord- en Midden-Limburg. Verspreiding op basis van provinciale vegetatiekartering. Met toevoeging van waarnemingen in 1999.
● waarnemingen in periode 1987-1991
* waarneming in de Snel
x waarnemingen in 1999 in het Afwateringskanaal (VPL).

strandjes en drooggevalle oeveren langs de grote rivieren. Ook dit is een plant die profiteert van het scheppen van nieuwe biotopen. De meest nabij gelegen groeiplaatsen bevinden zich langs de Rijn in Duitsland en langs de Waal.

DUITS VILTKRUID (*FILAGO VULGARIS*)

Eén exemplaar in de Barbaraweerd, ca. 1 m hoog (L. Reutelingsperger, zomer 1999). Een bijzonder zeldzame plantensoort; na 1950 slechts één keer (Venlo) gevonden in Limburg en maar sporadisch in de rest van Nederland. Bijzonder is ook dat de soort gevonden is in een braakliggende akker die omgevormd wordt tot een nieuw natuurgebied langs de Maas. De laatste decennia wordt de soort gevonden op humusarme, kalkhoudende, vaak enigszins omgewerkte of verstoorte grond. Vroeger ook op braakliggende akkers.

DICHTE BERMZEGGE (*CAREX MURICATA*)

Twee pollen circa 3 km ten noordwesten van Neer in brede wegberm en circa 20 pollen langs de Neerbeek een paar honderd meter ten westen van Neer (R. Huinen, zomer 1998).

Twee pollen langs de Heldense weg (195,3/367, R. Huinen, zomer '99) en langs een sloot 0,5 km ten westen van Neer (196/364 idem). In Midden-Limburg de afgelopen jaren ook gevonden bij de Driestruik, een natuurgebied ten oosten van Roermond. Verder in Limburg tot nu toe alleen gevonden bij Mook en in Zuid-Limburg. De meest recente vondst in Zuid-Limburg is volgens de AZLF gedaan op de Brunsummerheide. Vóór 1980 is de soort ook aangetroffen in het Elslooër bos.

SLANKE ZEGGE (*CAREX STRIGOSA*)

Een groot aantal exemplaren, meer dan 50, in de westrand van het Kloosterbosch ten noorden van Houthem (184,2/321, I. G. Ver-

schoor). In de oostrand van het Kloosterbosch waar ook in 1985/1987 de Slanke zegge voorkwam aan de rand van een bospoel, zie onder meer een artikel van V. Westhoff in dit Maandblad in 1987, werd nog één niet bloeiend exemplaar aangetroffen. De nieuwe, omvangrijke groeiplaats is waarschijnlijk ontstaan bij het opschonen van de poel in de westkant van het bos.

Een soortgelijk verschijnsel is in 1988 door ons geconstateerd na opschoning van de poel in het oostelijk deel van het bos. De in 1985 (en ook in 1987) tot één pol gereduceerde populatie aan de rand van de poel was in 1988 na het op de oevers verspreiden van bagger uit de poel sterk toegenomen.

RIBBELZEGGE (*CAREX VULPINOIDES*)

Vrij veel exemplaren, bloeiend, tussen onder andere Moeraszegge en Pitrus (14 juni 1997, A. Zoun en W. de Veen) in een moerasgebied dat enkele jaren geleden ontwikkeld is in het Haeselaarsbroek ten zuidoosten van Echt.

Het is waarschijnlijk de eerste vondst van deze Amerikaanse soort in Limburg.

DRIJVENDE WATERWEEGBREE (zie figuur 3 en 4) (*LURONIUM NATANS*)
In natuurgebied de Snep langs de Helenavaart, enkele tientallen (Floron-excursie 22 augustus 1999).

Ten westen van de Maas in Limburg verder o.a. bekend van het Loobeekdal nabij de grens tussen Limburg en Noord-Brabant en enkele kwelgebieden langs de Maas ten noorden van Venlo met carbonaat- en fosfaatarm water. Zie bijgaande verspreidingskaart, afkomstig uit het rapport "Resultaten Vegetatiekartering Noord- en Midden-Limburg" uitgegeven door de provincie Limburg in 1991.

Bij de genoemde excursie werden in de Snep tevens enkele tientallen exemplaren gevonden van Oeverkruid (*Littorella uniflora*). Eveneens een zeldzame plant van voedselarme, zwakgebufferde wateren zoals vennen.

KORTE MEDEDELING

ALBINO GROOTOORVLEERMUIS IN NUNHEM

Vleermuizen zijn bruin, soms mooi roodbruin, soms grijs. Dat maakt het afzoeken van verblijven naar deze dieren een bezigheid die enige vaardigheid vergt. Zo niet afgelopen herfst. Tijdens onze jaarlijkse ronde langs Noord-Limburgse kerkzolders (zie ook Buys *et al.*, 1999) lichtte er iets erg wits op in het licht van onze zaklampen. Plaats van handeling: het fraaie kerkje van Nunhem (coördinaten 1953/3617). Hier hing op 18 september 1999 een volledig wit exemplaar van de Bruine grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), temidden van een groep van 20 normaal gekleurde dieren (zie figuur 1).

Met name op basis van de vorm van de kop (goed zichtbaar op de foto) geeft aan dat we het hier inderdaad om een albino Bruine grootoorvleermuis hebben, en dat het geen Grijs grootoorvleermuis (*Plecotus austriacus*) is (Buys, 1996).

Albinisme is een betrekkelijk zeldzaam fenomeen bij vleermuizen. In de Nederlandse literatuur komen – voor zover valt na te gaan

FIGUUR 1
Albino Bruine grootoorvleermuis te midden van normaal gekleurde soortgenoten